

ISZÁNTÚL

ELŐFIZETÉSI ÁRA

A kiadóhivatalban átvéve.
Egész évre ..... 16 k.
Negyedévre ..... 4 "
Helyben házhoz hordva.
Egész évre ..... 20 kor.
Negyedévre ..... 5 "
Vidékre postán szállítva.
Egész évre ..... 24 kor.
Negyedévre ..... 6 "
Egyes szám ára 8 fillér.

Politikai
napilap

Megjelenik minden nap, ahéttől az
Ünnep utáni napok kivételével.
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 6.
A szerkesztőség kéziratok visszap-
adására vagy megőrzésére nem
vállalkozik.
Előfizetések és hirdetések a kiadó-
hivatalhoz intézendők.

XX. évfolyam 280. szám.

Nagyvárad.

Szerda 1914 december 2.

A jövedelmi adó.

A háborúval kapcsolatosan életbe fog lépni — legalább részben — a Wekerle-kormány egyik méltatlanul és igen helytelenül félretett adótörvénye, a jövedelmi adóról szóló törvény.

Tudvalevőleg már a Wekerle-kormány-nak is nehézségekkel kellett megküzdenie, mikor a Wekerle által zseniálisan megkonstruált adótörvényeket a képviselőházzal meg-szavaztatta. A merkantil elemek nagyon kapálóztak ellene, hogy ők is arányos részt vegyenek a közterhek viselésében. Azok is esiklandós intézkedései a Wekerle féle adótörvénynek, amelyek megnehezítik a jövedelem elítélés közkedvelt sportját. Nem esoda tehát, ha a Wekerle-kormány bukása után ezek a merkantil elemek addig sürögtek forogtak, addig presszionálták az illetékeseket, míg sikerült kiforszíroznok a már szentesített törvény végrehajtásának felfüggesztését.

Most a háboru mégis rávezeti az országot arra, hogy igazságos és okos dolog volt a jövedelmi adó tervezése. Uj adóra van szükség, tehát elő kell venni Wekerle jövedelmi adóját. Azt sem egészben, hanem igen tág módosítással: a jövedelmi adó csak a 20,000 koronán felüli jövedelmet fogja hadi adó alakjában sújtani.

Nosza lett ismét jerikói láрма a merkantill berkekben. Hiszen épen ezek a 20,000 koronán felüli sok százezres jövedelmek azok, a melyeket eddig bizonyos körök a finánc zsenialitás ritka tökéletességével tudtak az adózás alól elvonni. Egy-egy tőzsde ügynök úgy élt a pazar jövedelméből, mint egy herceg s úgy adózott mint egy falusi kispazda. A jövedelmi adó révén most ezek a közteherviselés elvét csuffá tevő nagy jövedelmek is adó alá kerülnek a háboru céljaira. Jogos, méltányos, igazságos, ezek az adózók eddig mással úgy sem járultak a haza védelméhez.

S törvény nagyon méltányos: csak a 20,000 koronán felüli jövedelmeket adóztatja meg. A kinek pedig ekkora jövedelme van, az minden bizonnyal rendelkezik annyi fölösleggel, hogy juttathat belőle a háborut viselő állam nagy céljaira. Egy 20,000 koronán felüli jövedelemmel rendelkező tőzsde-ügynök sem fog miatta esődbe menni.

Megpróbálták azt a ravasz ellen aknát

is felrobbantani, hogy a hadi adót vessék ki a jövedelem helyett a vagyona. Persze ezen az egeruton az ingó vagyon megint elszaladt volna az adó viselés elől. Szerencsére a ravaszkodásnak nem ült fel senki, minden józan ember belátja, hogy nem a vagyontól, hanem a jövedelemből fizetik az

adót s ezen az uton megadóztatás alá kerül a nagybirtok is a maga jövedelme után, de a nagytőke.

Talán a jövedelmi adóval tett ez a kísérlet rá fogja vezetni politikusainkat egész adórendszerüknek igazságosabb át dolgozására.

Tizenkilencezer szerb fogoly.

Hindenburg: a 69-ik magyar ezred tulajdonosa. — Moltke ismét a harctéren. — Cross katonákat csempészték Szerbiába.

Támadó hadműveleteink sikeréről számol be minden jelentés. Dacára a hidegnek, csapataink minden téren győzelmesen nyomulnak előre, szövetségben a német seregekkel, melyek egyik diadalkoszorus főve-

zérét, Hindenburg tábornagyot a király a 69-ik magyar ezred tulajdonossává nevezte ki.

Tudósításaink a következőket jelentik:

Diadalmas előnyomulásunk Szerbiában.

Budapest, december 1. Hivatalos a déli harctérről, érk. d. u. 1 óra 30 p. A déli harcstíntéren hadműveleteknek egy további szakasza nyert győzelmes befejezést. Az ellenség, mely végezetül összes haderejével Kalucbarától és Ljigtól keletre több napon át legmaka-csabb ellenállást fejtette ki és ismételten megkísérelte támadásba átmenni, egész vonalon vereséget szenvedett és a visszavonult szerbeket újból is érzékeny veszteség érte. Csapat-aink Konaticetli csatatéren körülbelül 800 temetetlen hullát találtak. Számos fogoly és anyagokban való veszteség is az ellenségnek tetemes gyöngülését jelentik, mivel a leg-utóbbi offenziva kezdete óta 19,000-nél több foglyot ejthettünk, 47 gépfegyvert, 46 ágyut és számos egyéb hadianyagot zsákmányoltunk.

A németek győzelmei.

Berlin, dec. 1. Német főhadiszállásról a legfőbb hadvezetőség jelenti: A nyugati harctérről nincs ujság. Kelet-Poroszországban is aránylag nyugalom volt. Észak-Lengyelországban a Visztulától délre hadiszák-mány tegnap jelentet sikeres kiaknázás kö-vetkeztében gyarapodott, a foglyok száma mintegy 9500-zal emelkedett: Zsákmányolt ágyuk 18-cal, ezenkívül 26 gép-

puska és számos löszerkocsi jutott kezünkre. (Min. sajtóosztály.)

Az angol haditengerészet veszteséglistája.

London, december 1. Az angol tenger-nagyi hivatal jelentése szerint a brit hadi-tengerészet eddigi vesztesége a következő: meghalt 220 tiszt, megsebesült 37, eltűnt, vagy fogságba került 51; a legénységből meghalt 4107, megsebesült 436, eltűnt, vagy fogságba esett 2492 ember.

Ujdonságok: Szörme-Muffok, Boák, Kalapok és Sapkák.

Divatos ruhaszövetek, mosó-kelmék, flanell és barchetek. Fehérneműek, vászon és szőnyegek. **Hadi felszerelések;** Dr. Jáger alsóruházat, keztük, hósapkák, haskötők, lábszárvédők, bőr-bekecsek, gumi-köpeny, és hálósákok. Posztó és bőrkamáslik **Gyapjutakarók** és **pokróczok legnagyobb választék.** Olcsó, szabott árak! **Czillér Imre** Nagyáruházában.

Vilmos császár a keleti harctéren.

Berlin, december 1. Vilmos császárnak a keleti hadszíntéren történt elutazásából a Lokalanzeiger a következőket írja: Ha a császár éppen ezekben a napokban határozta el ezt az utazást, úgy talán nem téves az a föltevés, hogy az illetékes körök a jelenleg ott folyó katonai hadműveleteket igen fontosnak tekintik és jogosult lehet az a remény, hogy már a közel jövőben kedvező döntésre számíthatunk.

Rennenkamp az északi sereg vezére.

London, december 1. (Saját tud.) A „Daily Telegraph” jelenti Pétervárról: Az északi orosz sereg fővezére továbbra is Rennenkamp tábornok.

A helyzet Przemyslben.

Páris, december 1. Egy Przemyslben állomásozó tartalékos hadnagy Prágában élő apósának tábori levelezőlapot írt, amelyet repülőgépen szállítottak Przemyslből. A hadnagy többek közt ezt írja:

Remélem, hogy a légi levelezőlapok mind rendeltetési helyükre jutnak. Mi itt kifogástalanul érezzük magunkat. Ma óriási a lelkesedés a németek győzelmé és a mi Szerbiában aratott győzelmünk folytán. Itt igazán semmi sem történik. A muszka uraknak még a multkori eset miatt lóg az óruk, és elment a kedvük Przemysltől. (Bud. tud.)

Moltke meggyógyult.

Frankfurt, december 1. A Frankfurter Zeitung jelenti: Moltke gróf, a vezérkar főnöke, Homburg fürdőhelyen befejezte kúrját és elutazik onnan.

Angolok és törökök harca.

Konstantinápoly, december 1. Tegnap a hajnali órákban a Tigris felső folyásánál, Mezopotámiában, heves harc folyt le az angol és a török haderő között. A törökök első lövései azonnal szétrombolták az angoloknak a Tigrisen horgonyzó motorcsónakját. Az ütközet még folyik, de a helyzet határozottan a törököknek kedvez. (N. T. H.)

Hindenburg a 69. cs. kir. magyarezred tulajdonosa.

Ő Felsége Hindenburg tábornagyhoz és Ludendorf vezérkari főnökhöz előléptetésük alkalmával szívélyes hangú sürgönyt küldött. A Hindenburghoz intézett távirat a többi között így szól:

Szükségét érzem annak, hogy tudassam önnel, milyen nagybecsűléssel vagyok én és véderőm ön iránt és hogy az ön fényes hadvezéri erényét a legnagyobb hadi erényekre való emlékeztetésül az Ön Hadseregemben is megörökítem, kinevezem önt a 69. gyalogezredem tulajdonosává, Ferencz József s., k.

Hindenburg ezrede, a 69. számú gyalogezred, tiszta magyar ezred. Székhelye Pécs és Székesfehérvárról kapja a kiegészítést, ilyenformán csupa dunántúli magyar fiú szolgál benne. Az ezred két zászlóalja Pécsen, a harmadik Castelnuovóban, a negyedik zászlóalj pedig a hadkiegészítő parancsnoksággal együtt Székesfehérvárott székel. A 69. gyalogezrednek, amely 1860-ban alakult, Hindenburg az ötödik tulajdonosa. Az ezred első tulajdonosa Jelasics, a második lovag Pitreieh volt hadügyminiszter, a harmadik Mörk van Mörkenstein gyalogsági tábornok, utána báró Leitner tábornagyszernagy volt, akit most ebben a méltóságban Hindenburg tábornagy követett.

A kalifa parancsának hatása.

Konstantinápoly, december 1. Az Ikdam „A kalifa parancsának hatása” cím alatt cikket tesz közzé, amely az ententenak azzal az állításával foglalkozik, hogy a szentháboru hirdetésének ma már semmi hatása sem lehet. Korán mondják ezt a kritikát, ugymond, majd meglátjuk, hogy az események más eredményt fognak mutatni. A kalifa parancsának hatását már is fényesen bizonyítja az, hogy Azerbejdzsanban a perzsa törzsek átpártoltak a török csapatokhoz. Ez azt jelenti, hogy Perzsa tényleg részt vesz a nagy háborúban, bármilyen magatartást is tanúsít a perzsa kormány.

Az oroszok visszavonulása a Kárpátokban.

Varanno, december 1. Az északi-keleti Kárpátokban csapataink győzelmesen haladnak elő a visszavonuló oroszok nyomában.

A hadműveleteket nagyban megkönnyíti a kedvező időjárás, ezen a vidéken nincs nagy hideg és az utak jók. Tegnap sok orosz temeték el egészségügyi katonáink Homonna környékén.

Naponta nagyszámú orosz katona jut fogságba. A közigazgatási hatóságok, élükön Metzner Gyula főispánnal, mindent megtesznek, a mit lehet, a lakosság érdekében.

Orosz foglyok Iglón.

Igló, december 1. (Magyar Távirati Iroda.) A ma reggeli vonattal 280 Mezőlaborcon elfogott orosz katonát, köztük egy kapitányt Iglón át Josetstadiba vittek.

Odesszát ostromzár alatt tartja a török flotta.

Budapest, december 1. Odessza előtt a török flotta áll, a város maga sértetlen, de a hajógyuk több fontos katonai raktárt felgyújtottak. A városban rendkívüli az izgalom és a hatóság részlegesen kiüríti a várost. Odesszában sok osztrák magyar, német hadifogoly volt, ezeket rögtön a smolenski gyűjtőtáborba vitték, amint a török hajók a kikötő előtt megjelentek. Odesszába és a város védelmi pozícióihoz a kurlandi és Oroszország más északnyugati kormányzóságaiából való katonaságot központosítottak, sőt a Kaukázusba is Oroszország németlakta vidékéről vittek ezredeket, hogy ezek kerüljenek szembe a törökökkel. Az időjárás hideg.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, dec. 1.

Már tíz óra előtt nagy számban gyűltek össze a képviselők a Ház mindkét oldalán. A munkapárti folyosón nagy érdeklődéssel vették körül gr. Tisza István miniszterelnököt, aki a harctéri helyzetről is beszélt és azt mondotta, hogy a kárpáti betörésnek nem kell nagyobb jelentőséget tulajdonítani.

Simontsits Elemér alelnök háromnegyedig tizenegykor nyitotta meg az ülést. Jelentést tett a válasz nélkül maradt interpellációkról és a beérkezett indítványokról.

A Ház ezután harmadszori olvasásban elfogadta a törvénykezési illetékről szóló, még júniusban tárgyalt törvényjavaslatot, továbbá harmadszori olvasásban elfogadta a tegnapi ülésen elintéztett törvényjavaslatokat és jelentéseket.

A háborus törvényeknek harmadszori olvasásban való megszavazása után az országos kivándorlási tanács négy képviselőházi tagjának megválasztására került a sor. Bornemisza Lajosra, Giesswein Sándorra és Sipeki Sándorra esett szavazás, báró Dániel Gáborra szavaztak. Ezek lettek a kivándorlási tanács tagjai.

Ezután a napirend utolsó pontjára került a sor. Ez a mentelmi bizottság jelentése Budiszavlyevics Szergej országgyűlési képviselő mentelmi ügyében. A jelentést a bizottság eladója, Darvai külön terjeszti elő.

Megállapítja, hogy a horvátországi és boszniai szokol egyesületek, amelyek a testgyakorlás jámbor ürügye alatt alakultak, szoros összeköttetésben állottak szerb egyesületekkel, amelyek Magyarország szétdarabolását és egy nagy szerb állam megalakítását célozták.

Budiszavlyevics eljárásánál feltétlenül fennforognak a büntetendő cselekmény jelenségei.

A mentelmi bizottság kétirányú javaslatot terjeszt a Ház elé. Az egyik az, hogy Budiszavlyevics képviselő mentelmi jogát függeszse föl, a másik pedig az, hogy a kormányt azon eljárásának következményei alól, amelylyel Budiszavlyevics a Ház hozzájárulása nélkül őrizetbe helyeztesse, mentse fel.

A vita bezárása után gróf Tisza István miniszterelnök szólalt fel. A kormány teljes mértékben átérzi — ugymond — mentelmi jog fontosságát és azt tiszteletben tartja. Kötelessége kijelenteni, hogy ez az eset azon kivételek közé tartozik, amikor a legnagyobb hiba lett volna az, hogy ha a kormány nem azt tette volna, amit tett.

A képviselőház elfogadta ezután a mentelmi bizottság jelentését. A Ház legközelebbi ülése a főrendiház ülése után lesz.

Az ülés félelgyakor véget ért.

**Tábori alsó ruhák
Vizmentes bakkancsok
Halina csizmák
és hó cipők**
legjobb minőségben
Reichard Dezső
cégnél
Rákóczy-uton kaphatók.

x **Megfagyott**, széltől kivörösödött, kicserepedett, arc, orr, kéz ápolására és fehéritésére gyors és biztos hatása az Y-po jegyű MARMAT TEJ CRÉME és hozzávaló Borax szappan Kapható Farkas István Apolló drogeriájában Rákóczy-ut 7/B Telefon 13—02

A harctéri kiállítás fényes sikere.

7211 korona a tisztajövedelem.

Az október hó folyamán Nagyváradon rendezett harctéri kiállítás rendező-bizottsága tegnap tartott ülésén számoltak be a kiállítás anyagi eredményéről.

Ugy a kezdeményezők, mint a rendezők, főleg akik olyan nagy tevékenységgel létrehozták az egész kiállítást, büszkék lehetnek arra a fenomenális sikerre és fényes erkölcsi és anyagi eredményre, amely fáradozásukat kísérte s amelyet — bátran ellehet mondani — senki, de maguk a rendezők legkevésbé reméltek.

A mostani nehéz viszonyok között mintegy 8000 korona bevétel olyan eredmény, amilyent Nagyváradon még egyetlen hasonló jótékonycélu mozgalomnál nem értek el.

És, hogy nagyon is átértékelték a cél magaslatosságát, amelyet a kiállítással előmozdítani kívántak, ékesen jelzi az a szinte hihetetlen körülmény, hogy a kiállítás összes kiadásai alig igényeltek pár száz koronát. Ebből látszik az önzetlen buzgó munka, amit a kiállítás rendezői két hét alatt kifejtettek.

A rendező-bizottság tegnapi ülésén Rimler Károly polgármester elnöklése alatt jelen voltak: Molnár Gézáné, Fehér Dezsőné, Perlesz Józsefné, továbbá Hlatky Endre főispán, Fetser Antal felsz. püspök, Hiemesch Frigyes, dr. Fráter Imre, Németh István, Rimánóczy Béla, Kállai Salamon, Sas Elemér, Bihari Ákos, Fehér Dezső, Sas Ede, Karácsony Géza, Pásztor Ferenc, Antal Sándor, Zoltán Jenő, Pásztor Ede és Vidosits Gyula.

Az elnök rövid megnyitóját követően, Fehér Dezső, aki az egész kiállításnak kezdeményezője és irányítója volt, felolvasta jelentését, amely felöleli a kiállítás egész lefolyását a bezárásig.

Az érdekes jelentés a következő:

Hálás köszönetet kell mondanunk mindenekelőtt Hlatky Endre főispánnak és Rimler Károly polgármesternek, akik a kiállítás előkészítésének munkájában támogattak bennünket, a rendező bizottságnak, a városnak, mely a villamos világítás, a városi kertészet díjtalan rendelkezésünkre bocsátásával gyarapította a jövedelmet. Öszinte köszönet és elismerés illeti Pally Lajosné urnt, aki a Jobbkéz, a Vörös Kereszt Egyesület és egész Nagyvárad nemesszivü urhölgyeit mobilizálta a kiállítás anyagi és erkölcsi sikere érdekében.

Páratlan hazafias áldozatkészséggel tette lehetővé a fényes sikert dr. Adorján Emil, aki a Vigadó dísztermét adta át díjtalanul a kiállítás céljaira és ezenkívül a harctéri kiállítás művész bélyegét is megvásárolta saját költségén, amivel tekintélyesen gyarapította a jövedelmet. Ideális lelkesedéssel mintázta meg Karácsonyi Géza szobrászművésznünk a kiállítást ékesítő Ferenc József és Vilmos német császár szobrát.

A légszuszgyár a Vigadó fűtéséhez szükséges coaks egy részét a Diósi Ignác és fia Lajos a fűtőfát, a nagyváradí fa- és fémipari szakiskola a szobor posmenséhez szükséges faanyagot adta ingyen. Ifj. Jellinek Ferenc naponta virágokat, obrysanthémet küldött fel ajándékkul a kiállításra. A nagyváradí kereskedők közül a Czillér Imre, Moskovits és Weinberger, Leitner Márton, Hegedüs János, Glücksmann Armin utóda Jónás Emil, Flegmann Armin, Haas Fülöp, Barna Jenő, Erdős Emil, Sternberg I. és Kenyeres és Engländer cég adományozták díjtalanul az állványok bevonásához és díszítésekhez szükséges vászonanyagot és a szőnyegek és gobelineket. A harctéri em-

lékeknek és a Vigadóba és onnan hazaszállítását a Kirschner és Deutsch cég végezte díjtalanul, a szoborművekhez szükséges gipszanyagot valamint a termet díszítő virágvázakokat a Rosenberg Izsó cég adományozta.

— És mikor a kiállítás sikeréről beszámolunk, le kell rónunk hálás elismerésünket azok iránt, akik megjelenésükkel, közreműködésükkel, művészetükkel és adminisztratív teendők végzésével varázsolták elő ezt a szép eredményt. Elsősorban hálás köszönetünk kell tolmácsolnunk Csekonics Endre gróf urnak, a Vörös-Kereszt egyesület királyi biztosának, elismeréssel kell megemlékeznünk gróf Széchenyi Miklós püspök ur kitüntető érdeklődéséről, melynek bizonyosságát adta azzal is, hogy elküldte a kiállításra Holló Barnabás remekmű királyszobrát. A helyőrség tisztikara is készségesen támogatta ügyünket. Hoffmann ezredes a megnyitó ünnepélyen való részvételre napiparancsban hívta fel a tisztikart. És nemes orvosi hivatásának emberfeletti erővel teljesítése mellett lelkes buzgósággal fáradozott a kiállítás sikeréért dr. Schatz Jakab ezredorvos, aki a legértékesebb és legtanulságosabb harctéri emlékeket gyűjtötte össze a nagyváradí csapat- és tartalékkórházakban és ezzel emelte a kiállítás érdekességét. A honvédeknek kedvezményes áron való közreműködéséért Scharf Róbert karmestert illeti elismerés.

Hazafias lelkesedéssel járultak művésztükkkel a matinék sikerét Erdélyi Miklós színigazgató, E. Kovács Mariska, Rettegny Margit, Feszty Irán, Polgár Mariska Görög Olga, Leővey Leó, Bihari Ákos, Tompa Béla, Bretán Miklós, Varsa Gyula, Várady Aladár, Lukács Béla, Patzkó Aladárné és növendékei és Pollák Margit. A fényes sikerü gyermekmatiné rendezéséért pedig Rechtenbauer Zsófia érdemelte ki köszönetünket.

A rendezés és adminisztráció nehéz feladatában a Nagyváradí Napló szerkesztőségi tagjaival lelkesen és agilisán osztoztak a munkában Karácsonyi Géza, Mikes Odön és Sonnenfeld Andor. Valamennyiünk elismerését leginkább kiérdemelte azonban Pásztor Ferenc, az Ujvárosi Takarékpénztár igazgatója, aki az ellenőrzés rengeteg munkával járó feladatát végezte két héten át reggeltől késő estig tartó gondos és lelkiismeretes munkával.

Tisztelettel indítványozom, hogy a harctéri kiállítás sikere érdekében buzgólkodó itt felsorolt uraknak és hölgyeknek a rendező-bizottság jegyzőkönyvileg is fejezze ki a maga és az egész város polgárságának köszönetét.

A pénztári jelentés szerint a harctéri kiállításnak a Vörös-Kereszt, a Jobbkéz és a hadbavonultak családjai javára jutó tiszta jövedelme 7211 korona 32 fillér, ez a jövedelem még sokkal tekintélyesebb lehetett volna, ha nem ügyeltünk volna arra, hogy a kiállításnak ne csak anyagi, hanem erkölcsi sikere is teljes legyen.

Hogy hazafias érzésünk egész erejével, enerzsiájával igyekeztünk e vállalt köteleességünknek megfelelni, azt Önök vannak hivatva megítélni. Tisztelettel kérem jelentésünk tudomásul vételét.

Hlatky Endre helyesli a jelentésben elmondottakat, mert igaz, hogy az abban felsoroltak részvétele eredményezte a fényes sikert, amilyenre nem is emlékezik. Mikor a kiállítás eszmélyét felvetették, ő aggodalmaskodott, de Fehér Dezső bizott a sikerben s igaza volt. Fehér Dezső volt az eszme s fáradhatlanul buzgólkodott. Nem volna igazságos, ha neki köszönetet nem szavaznának, azokkal együtt, akik a jelentésben fel vannak sorolva.

A jelentést elfogadták; Fehér Dezsőnek és nejeének külön köszönetet szavaztak.

Ezután Hiemesch Frigyes pénztárnok

tett jelentést a pénzügyi eredményről. Az összes bevétel volt a beléptijegyekből, tombolajegyekből stb. 7921 korona 28 fillér, a kiadás 709 korona 88 fillér, s így a tiszta jövedelem 7211 korona 32 fillér. Még vannak harctéri kiállítási bélyegek, tombolajegyek, melyeket elárvereznek, tehát még némi bevétel várható.

A pénztári jelentést elfogadták, a felmentvényt megadták.

Hiemesch Frigyes elismerő szavakban emlékezik meg a Vörös-Kereszt fehérenemű osztályáról; az osztály hölgyei kiváló működésükkel nagyban előmozdították a kiállítás sikerét. Helyesnek tartaná, ha a jövedelemből juttatnának a fehérenemű osztálynak, tekintettel, hogy a siker oroszlanrésze az ő működésükből fakadt.

Rimler Károly elismeréssel van a fehérenemű osztály hölgyeinek működése iránt. Az akció kimondottan fele részben a Vörös-Kereszt és fele részben a katonák családjai javára indult meg. A Vörös-Keresztet kéri fel, hogy juttasson bizonyos összeget a fehérenemű osztálynak.

Hlatky Endre szerint teljes szigorral kell a kitűzött célokra kiosztani a jövedelmet, elismeri a fehérenemű-osztály kiváló működését és ő is osztja, hogy a rendező-bizottság kérje fel a Vörös-Kereszt Egyesületet miszerint részeltesse a fehérenemű-osztályt is a befolyt jövedelemből.

Fehér Dezső a bizottság tudomására hozza dr. Schatz Jakab ezredorvos azon kérelmét, hogy a kórházak részére mankókat és botokat juttasson. A Vörös-Kereszt azt a kérelmet is vegye figyelembe.

A bizottság elhatározta, hogy a jövedelmet felerészben a Vörös-Kereszt egyesületnek, fele részben pedig a katonák családjainak juttatja, de felkéri a Vörös-Kereszt Egyesületet, hogy bizonyos összeget juttasson a fehérenemű osztálynak.

Ezzel véget ért az ülés.

A negyedik moratoriumi rendelet.

Tegnap kezdődött a negyedik moratoriumi rendelet érvénye s tart teljes két hónapig, 1915. január 31-ig. Az új rendelet szabatosabb, mint az előző, de intézkedéseiben teljesen megegyezik az előbbivel, csak annyiban tér el az előbbitől, hogy a váltótartozás 10 százaléka januárban esedékessé válik.

Halasztás alá nem esnek: egyesületi tagdíjak, tartásdíjak, a biztosítási ügyletből eredő tartozások, melyek hadiszolgálatban beállott halál esetére fizetendő összegek.

Más életbiztosításnál a biztosítási díjnak csak 25 százalékát kell megfizetni, de a társaság is csak a biztosított összeg 25 százalékát fizeti. Tűzbiztosításnál nincs halasztás sem a díjra, sem a kárösszegre nézve.

Nincs halasztás a bérre és a haszonbérre és a szolgálati díjakra.

Az ügyvéd és orvos díjában most már 50 százalék fizetendő, az esetben, ha az előbbi rendelet idején is esedékes lett 25 százalék s ezen esedékesség óta 2 hónap letelt.

Kereskedőktől és iparosoktól 1914. aug. 1. előtt vásárolt áruk vételárában havonta 10 százalék fizetendő, mindig az eredeti összeg után számítva.

A rendelet szerint kifizetendő az aug. 1. előtt kelt és október 1. előtt lejárt váltóösszegének 10 százaléka, ezt a részletet 1915. januárjának azon napján kell fizetni, mely napon októberben a váltó lejárt. Nem

fizetés esetén az óvást nem kell felvenni, de ha mégis felvételt az óvás, az óvási költséget az adós nem tartozik megfizetni.

Nincs halasztás az 1914. július 31. után lejárt kamatokra. Ha a kamatra lejárat nincs kikötve, a kamat augusztus 1-től két hónapig fizetendő.

A takarékpénztárnál betéti könyvre elhelyezett összegből 200 koronát tartozik kiadni a pénzintézet az augusztus 1-től folyó egész időre, ha a betét összege nem több kétezer koronánál.

A 2000 koronánál nagyobb betétből a betevő havonta 200 koronát követelhet, de a halasztás egész ideje alatt csak a betét 10 százalékát. De az adók kivetésére szükséges összegeket feltétlenül követelhet a betevő a pénzintézettől.

Lakásbérletnél kilakoltatást csak abban az esetben lehet kérni a bérlő ellen, ha az egy hónapra eső bérösszeget minden hó 5-ik napja elteltéig nem fizeti, de 10 ike után már nem lehet a bérszerződést felbontani. De a bérbeadónak mindig megmarad az a joga, hogy a lakbért követelhesse, mert ez a

rendelkezés csak a kilakoltatás jogára vonatkozik. De ha a lakó valahonnan lakpénzt kap és a kapott lakpénzt nem fordítja a bértartozás fizetésére, azonnal kilakoltatható.

Kivételes intézkedést állapít meg a rendelet azokra, akik oly területen laknak, ahová ellenséges betörés történt. Az ily adósok kérelmére a bíróság ad halasztást, oly tartozásokra is, melyek különben halasztás alá nem esnének.

Nem esnek halasztás alá a törlesztéses kölcsönök részletei.

A katonai szolgálatot teljesítő csak az esetben tartozik az üzleti helyisége bérét megfizetni a moratoriumra tekintet nélkül, ha üzlete hadbavonulása ellenére is tovább folyik.

A moratorium rendeletével kapcsolatban miniszteri rendelet jelent meg a követelések biztosításáról. A hitelező biztosítási végrehajtást kérhet adósa ingóságaira, még az esetben is, ha követelése moratorium alá esik, ha kimutatja, hogy adósa valamely eseményével az ő kielégítését veszélyezteti.

A hősök árvái.

A vármegyei árvaszék akciója. Sándor János belügyminiszter rendelete.

A nagy szeretet ünnepe rohamosan közeleg. És ugyan van-e egyetlen családja is, aki ezen a fenséges szép ünnepen ne öntené ki szívének minden melegét, szeretetét gyermeke boldoggá tételére? Van-e egyetlen ember, aki ne akarná a szeretet ünnepén a saját gyermekét a teremtés legboldogabb gyermekévé tenni? Hiszen heteken keresztül készítik elő a Jézuska jövetelét és a család személfénye a gyermek. Hány repeső gyermekszív dobog most hevesebben, hány gyermek fohászkodik most ártatlan lelkével a magasságbeliekhez és hányan várják a szent ünnepet, ami a gyermekek örök szép emléke?

És mégis

Vannak, komor fekete ruhákban járó anyák, csendes kacagás nélküli szobák, vannak mosoly nélküli könnyes szemű gyermekek. Sokan, végtelen sokan vannak ezek, akik térdre borulva, imádkozva kérték a Jézuskát, hogy hozza vissza nekik a halálmezejéről az apát. Várták és nem jött.

A esatamezőn halált osztva hősiességgel küzdve ott véreztek el a Jézuska hőszőnyegén, hogy piros rózsákkal hintsék be utját és előkészítsék egy szebb jövő, a nagy Magyarország alapját, ahova mindenkihez ellátogat majd egyszer a kis Jézus. Ezek a hősök! Ezek a gyermekek, akik a legtöbbet adták a hazának. Oda adták apáikat. Az ő veszteségük a legnagyobb és az ő pillanatnyi boldogtalanságuk kell, hogy a mieink is legyen. Nem szabad ezeknek a kis hősöknek érezniök, hogy ők mily nagyot vesztek. Nem szabad megérezniök, hogy ők árvák, hogy az ő jövőjük bizonytalan, hogy nincs mögöttük a támogató, utmutató atyai kéz.

A mi mindenre kiterjedő figyelme belügyminiszterünk Sándor János gondolt ezekre

a hősök árvákra is. Óriási feladat az, amit a miniszter most magára vállalt, de meg fog valósulni, mert ott lesz az ezerkezü mindenre kész társadalom, mely támogatni fogja a minisztert.

A haretéren elesett hősök árváinak ellátásáról, gondozásáról és neveléséről szóló miniszteri rendelet tegnap érkezett meg Bihar megye árvaszékéhez. Verner Kálmán árvaszéki elnök végtelen örömmel fogadta a rendeletet és már meg is tette a lépéseket annak végrehajtása iránt. A miniszter a hatóságok közül az árvaszéket választotta ki a hősök árváinak gondozására. Az árvaszéknek gyönyörű alkalmá lesz tulajdonképeni magasztos hivatásának betöltésére.

Elsősorban, a rendelet értelmében kötelessége az árvaszéknek mindent elkövetni, hogy a haretéren elesettek, vagy fogságba jutottak gyermekeivel szemben a társadalom minél nagyobb érdeklődést tanúsítson. Fel kell kutatni mindazon családokat, akik az árván maradtakat hajlandók eltartani.

Ahol csak teheti az árvaszék, hasson oda, hogy az árva gyermeket örökbe fogadják. Hogy pedig az örökbe fogadási szerződések kiállítására nehézségekbe ne ütközzenek, ezt a feladatot a tisztii ügyészekre bizza a miniszter.

Az elhelyezett árvák ellátásáról, neveléséről a vizsgálatot teljesítő árvaszéki elnök köteles személyesen meggyőződni. Ha volna esetleg olyan gyermekek, akiket nem lehet örökbe fogadtatni és ellátásuk nincs kellőleg biztosítva, ilyen esetben az árvákat gyermekmenhelyre kell adni.

Evárja a miniszter, hogy ezek a gyermekek olyan nevelésben részesüljenek, hogy idővel „vallásos, erkölcsös és hasznos polgárává valljanak a hazának”.

Verner Kálmán e szép feladat megoldásában igénybe fogja venni az egész társadalmat. A kivitel módzatai, tekintettel annak minden irányban való kiterjedésére, még nincs kész. Értesülésünk szerint azonban már esütörtökön teljes ülés elé fogja terjeszteni Verner Kálmán az egységes tervet és rövidesen meg is kezdik annak kivitelét.

Üdvözet Jollgkának névnapjára Przemyslből.

Dr Molnár Kálmán levele hugához.

Egészen stilszerű ez a kis lap. Rózsaszín, mint a szerető szívek illatos postája s repül, mint a sóhajlás, mint az érzés, a gondolat. S egyetlen, mint az egyszerre dobbanó szívek dobbanása; egyetlen, mert őh ki kapott névnapit üdvözetet e napokban Przemyslből?

Przemysl! Egészen megszerettük ezt a kimondhatatlannak tetsző nevű s ezért talán ellenszenves várost. Ugy nézünk rá, mint sik pusztákra a madártávlatból feltűnő egyetlen háztömegre, ember gomolyagra; mint Saharában az oázisra, mint tenger végtelenségén a szilárd sziget; éjjelben a fehér csillag: szóval mint bizonyosság, reménység, hit, nyugalom.

Tudják ezt Przemyslben is. Érzik erejüket s a bizonyosságot, amit erejük ad. Bugó ágyugolyók között a hirvivő galambok bugását figyelik (egészen modern galambok!) melyek üzenetet hoznak és üzenetet visznek gyújtó gránátok ellobbant tüzénél a maguk szívének és lelkesedésének melegét élesztgetik, s a fülük mellett füttyölő golyók szavára üdvözetet dudolnak a messzi magyar rónák felé, a rónákra a hitves, a kedves, a testvér felé. Bizonyossága ennek az a harminc szám Tábori Ujság s az a két levél, amit legutóbb hozott Przemyslből a posta dr Molnár Kálmántól.

„Kedves Jolánkám! Röpül hozzád ez a jó kívánságom, amelyet névnapod alkalmából intézek hozzád. Légy nagyon boldog.

Én teljesen jól, egészségben vagyok s életemben két hónap óta nincs semmi változás. Apa és anya kezét csókolom. Téged Ilonkával és Zacával szintén csókolom XI/18. szerető bátyád Kálmán.”

S a címlapon:

„Feldpost korrespondenzkarte; K. u. K. Fliegerkompanie Nr. X. Dr Molnár Imre ny. jogtanár, Nagyvárad. Sal Ferenc utca 13. Feladó: Dr Molnár Kálmán hadnagy, 23. hadosztálytörzs”. Bélyegző: K. u. K. Feldpostamt. 101. 23. XI. 1914.”

Mily kijelentés! Két hónap óta nincs változás életemben. Hogy a várat ujjabb orosz áradat fogta körül s ostromolja, hogy . . . mint is válaszoljuk a przemysli helyzetet: ez mind semmi.”

Molnár Kálmán dr még egyébről is tudósít. A katonai ügyészséghez van beosztva, mint ügyész. A Tábori Ujságot most is szerkeszti és igazán tekintélyes példányban jelenteti meg. Állandóan 2000—2200 példány kél el belőle pusztán a vár katonái között. Az egész lapot maga írja s adja ki, de valótlán, hogy csak németből való fordítás lenne. Hisz állandóan versek is jelennek meg benne, a vezéreikre pedig mindig megérzik az ő tollának markáns, találó vonása.

A lap feltétlenül a mai nagy idők egyik páratlan értékű muzealis kincse lesz nemskára. Dr Kmotty Károly, neves közjogász, akinek Molnár Kálmán lapja összes példányait megküldötte őszinte elismeréssel, lelkesedéssel és dicsérettel nyilatkozott már is a lapról, szerkesztéséről s a hivatásáról, amit betölt. Dr Fehérpataky László pedig a Nemzeti Múzeum könyvtára számára kért belőle egy teljes sorozatot, hogy nagy emlékeink között az első helyek egyikén biztosítson

neki helyet. Hasonlóképen Nagyvárad város nyilvános könyvtára is kér dr. Molnár Kálmántól a nevezetes ujságból. Ha e példákön felbuzdul a néhány ezer hazai könyvtár, Molnár Kálmán alighanem — belebukik a hirdetés nélküli lap finandális fenntartásába.

Megemlítjük, hogy Váradra, a szülein kívül még a Jogakadémia könyvtárának küldött eddig 28 lapszámot Molnár Kálmán, amit az akadémia hálás köszönettel vett.

(oó.)

Katonáink karácsonya.

A háboru riadalmas, véres borzalmái között várjuk a karácsony szelid ünnepét. Itthon a hajnal csillagos, tiszta esődjébe halkán csillingel bele a roratera hívó hangszó, s a templom homályából kiszűrődő melódia: harmatozzatok égő magasok: oda-fönn és oda lenn, a esatamezőkön pedig hajnalonkint szólal meg az ágyuk böm-bölése, a puskák ropogása, gépfegyver katogása s harmatoz vére a magyar fiuknak a fehér hóra, a szennyes sáros földre. Ki fogja ezt a mérhetetlen ellentétet összehozni, ezt a rettenetes szakadékot áthidalni? Ki fogja az életnek ezt a két végtelen misztériumát megvilágosítani?

Szó, toll, gondolat, erő szépség, nemeség, ragaszkodás nem képes ezt kifejezni, csak az az egy érzés: szeretet, ami ezt mind és még sokkal többet magában foglal.

Szeretők, ha ennek a tiszta érzésnek vérért osztó vitéz megbecsülésének az élet-halálra menő küzdelem megértése, a haza szeretetének meleg lehetét megéreznek sebesült katonáink azon a szent estén, mikor mind egymáshoz simulva, egymásnak örülve ünnepelünk, megéreznek, hogy őket is testvéri szívünkhöz szorítva örvendünk a szelid, szent békességnek. De ehhez kell, hogy szeretetünk tettekben is megnyilvánuljon, hogy a sebesült katonáink karácsonyának gondolatát, amit már jól ismernek lapunk olvasói, melynek további grandiózus kibontakozásáról legközelebb beszámolunk, minél nagyobb lelkesedéssel karoljuk föl.

Ujabban a helybeli sebesültek karácsonyára a következő adományokat kaptuk: Dr. Vas Bertalan 20 korona, Sárközy Gézáne 10 korona, dr. Kovács S. János a felső kereskedelmi leányiskolában gyűjtése 12 korona 66 fillér, Kerekes Mariska szakácsnő 8 korona, 15 zsebkendő, Kuluczó Klári szobaleány 1 korona, Strasser cukorkagyár 21 és fél kiló cukorka, Reismann Mórné 1000 cigaretta, 100 zsebkendő, Bleyer Ignácné 1200 cigaretta, 3 liter dió, Zsákne Dobó Etelka tanítónő gyűjtése, Schmutzler János óra és ékszerész 6 nikkell óra. A nemeslelkű adakozóknak mindezeket melegen köszönjük.

A haretéri katonák karácsonyára a polgármesteri hivatalhoz beérkezett újabb adományok:

A biharmegyei takarékpénztár tisztviselői december havi fizetésük 2 százaléka-nak egy része 21 kor. 90 fill. Reismann Mór és neje 20 kor. Semits János 10 kor. Dr. Lengyel Zsigmondné 10 kor. Kiss Sándorné 5 kor. Edelmann Márkus 5 kor. Fata Sándorné 4 kor. Összesen: 75 kor. 90 fill. Az eddigi adományok összege: 1439 kor. 90 fillér.

A téli háboru borzalmái ellen harcosainknak prémre van szükségük. Enyhítsük szenvedéseiket és küldjük egyetlen darab prémünket is a Hadsérgyűző Hivatalnak, Budapest, Váci-utca 38. A szállítás díjmentes.

HIREK

A kenyér,

a puha, meleg kenyér, az illatos, mazsolás kalács vagy csak a fekete, száraz és málés kenyér is, mindig az emberi óhajlás tárgya volt. Gyógygő gyermek ajkak s dolgozó paraszt kezek mindig fohászokdakt érte. Örökös könnyelmű dinom-dánom vagy nyomorult kuncsorgás az utcasarkon, lobogó fényvel égő szenvedélyek s ezer hideg csalódás a kis pince lakásban, töprengés és jövendőmondás egyként örvénylenek a kenyér, a mindennapi kenyér gondolata körül.

Keressük, kívánjuk-e a kenyéret. Mert egész mivoltunk vágyakozik azután, ami a kenyér, ami benne ölt testet. Az édes anyaföld vérért a mezők fekete göröngyeiből ő szivta magába; erőt ad a vérünknek a jövő boldogságban való reménységre; szebb művészi dekorációt nem tudok elgondolni, mint sárga arany lemezen egy buzakoszoru, vagy ringó vetések reliefjét; filozófiánk idealizmusának zenéjébe mindig bele-bele bugja a maga basszusát a kenyérharc gondolata; poezésünk szelidebb, szebb színt soha nem ölthet, mint a kék buzavirág köntösét és ah a kenyérillatu esők édességét ki értheti föl?

Most mindnyájunkat megcsókol a haza-Lágy, leheletszerű, kenyér illatu esőkkel, hogy kísérjen utunkon e nagy napokban mindannak az illata, a vágya, ami a kenyér. A piros magyar vér, mely ezerév alatt ezerszer buzdult ki már szívükből; az ősi, nemes erő, mellyel utunkat eddig is futottuk és hittünk a jövőben, a tiszta művészet, a a nemzeti nagyságnak a világtörténelem könyvébe rajzolt aranyos diszítése, a férfias filozófia, hogy mikor becsületünkről volt szó, nem engedünk egy jöttányit se, s a esendülő poezis, a kuruc világ rapszódikus indulói és balladáit, Petőfi lélekből esendülő esatadalait.

A magyar kenyér illata, esőkjának e melegsége kell, hogy töltse el a lelkünk, az időjárás viszonyosságai a harci hírek változandósága, e béna vitézek lehangoló szomorú képe s a magunk bátorító együtt-érzése, az idők irányításától való passzív elvonatkozás és a hju, szapora szavu tudóskodás, sok-sok ferde hibánk és kiaknázatlan erényeink kell, hogy ebben a meleg esőkben, ebben a megértésben olvadjanak föl, nemesüljenek át; erre az emlékeztünkbe idézett kötelességre való gondolat-sal kell, hogy szeljük hadi kenyérünket, szeretettel, melegséggel, ahogyan a haza megcsókol bennünket, mikor kezünkbe adja a darabkát, ahogyan az édes anya megcsókolja az egyetlen kicsi fiát, reménységét.

* Vetítőest a Kath. Körben. Tegnap este ismét kiváló értékű s élvezetes emlékü vetítő estéje volt a Katholikus Körnek. Lacsny Ince premontrai tanár tartott szines és tudós előadást díszes, nagyszámu közönség előtt Lüttichtől Antwerpenig címen a németek diadalmas harceiről. Előadása kezdetén széles képet vázolt Belgium törtézetéről, helyzetéről, majd a jelen ismertetésébe fordulva át a kitünő képek kapcsán a haretérről szolgált belga városokról adott ele-

ven leírást. Gyönyörű gótikus templomok égbenezően s porba ledöntve, cirádás paloták füstös falai s katonákat ontó kapui; derékba tört fák, összeomlott városok, megingott várak, szédült tüzhelyek, az emberi erő, tudás és vandalizmus félelmetes és ijesztő, drága és pompás megnyilvánulásai jelentek meg a vásznon s a nézők mintegy a romokon állva málázott el az emberi sors, akarat, kultura és érzések eshetőségein. A közönség az előadást és a képeket lelkes tapsokkal köszönte meg. A legközelebbi vititő este, holnap, esütörtökön délután 5 órakor lesz. Dr. Némethy Gyula, a neves tudós és europaer fog előadást tartani Kelet-Poroszsországról, a németek másik diadalmas harceiről, melynek érdekessége bizonyára a legnagyobb látogatottságot fogja eredményezni.

* Katonai kitüntetések. Öfelsége megparancsolta, hogy Diósy Arthur és Görömbey István 4 ik népf. ezredbeli hadnagynak a legfelsőbb dícsérő elismerés tudtul adassék.

* Iskolaszentelés Székelyhidon. A székelyhidi róm. katolikus hitközségnek kedves ünnepe volt vasárnap, a mikor fel lett szentelve a harmadik iskola. Mióta Székelyhidra helyezték a menhelyi gyermekeket égető kérdéssé vált az iskola fejlesztése, mert közel 300 gyermek szorongott két tanteremben. Az iskolaszék is belátva az iskola fejlesztésének szükségességét, megadta a harmadik tanítói állomás szervezéséhez a kívánt hozzájárulást. A szép iskolai épület pedig gróf Stubenberg József nagylelkű adományából és államsegélyből épült fel. Ez alkalommal tette le evangelium után az új tanító Czilli Antal a hitvallást és az esküt; isteni tisztelet után a hivek sokasága harangzugás közt templomi zászlók alatt az új iskolához vonult, a melyet a plebános megszentelt.

* Hazafias ünnepély Nagyszalontán. A nagyszalontai községi polgári leányiskolával kapcsolatos női kereskedelmi szaktanfolyam hallgatói 1914. december 6-án a „Nagyszalontai Kaszinó“-ban létesítendő s s „Függetlenségi és 48 as Népkör“-ben már berendezett hadi kórházak céljaira a Központi Vigadó színháztermében hazafias előadást rendeznek, melynek műsora a következő:

1. Sas Ede: Ima a magyar zászlóért a „Mihály pápa leánya“ c. drámából. Előadja: Török Józsa. Az élőképesporzátot bemutatják: Bene Juliska, Buhala Mária, Fazekas Juliska, Grósz Margit, Izsó Gizella, Kósa Róza, Nagy Erzsébet, Stern Elza, Stern Olga, Szabó Anna, Török Emma, Waldner Lili.

2. Hertzka I.: Imádság... Zerkovitz B.: Nem mehet a háboruba... e dalait éneklé Rozvány Jolán.

3. Portik Andor: A lengyel hajnal most hasad c. költeményét szavalja Kósa Róza.

4. Lengyel himnusz. Hírom szólamu női kar, éneklék: Bagi Ilonka, Bordás Ilka, Bene Juliska, Bonczos Juliánna, Buhala Mária, Izsó Gizella, Kovács Vilma, Scheer Edit, Szabó Anna, Török Emma, Wagner Rebeka, Bordás Vilma, Faragó Mária, Nagy Erzsébet, Praznovszky Edit, Tatay Ilona, Reich Helén, Kósa Róza, Kovács Ilona, Stern Elza, Stern Olga, Waldner Lili, Weiszbrunn Bella.

5. V. Beyer: Die Wacht am Rhein. Zongorán négy kézre előadják Stern Olga és Szabó Anna.

6. Molnár Mihály: A tékép... Reményi Béla: Mikor a est mesélni kezd... e dalait éneklé Fazekas Juliska.

7. Kormos Ferenc: Tavaszi szentfeudó c. költeményét szavalja Nagy Erzsébet. Az előképesporzatot bemutatják: Bordás Vilma, Kósa Róza, Kovács Vilma, Tóth Irén, Reich Helén, Scheer Edit, Szabó Anna, Wagner Rebeka.

8. Liszt Ferenc: Ungarischer Sturm-Marsch. Zongorán előadja Stern Elza.

9. Váradi Antal: Imádkozik a király c. költeményét előadja Schreiber Juliska.

10. Gerzso Angela: Elmentek már a katonák... Édes anyám ne zokogjon c. dalait éneklé Lehoczky Zsuzsika.

Az énekszámokat zongorán kíséri Saádné Podhraczký Ilona urnő. — A női kart betanította és vezeti Király Józsefné urnő.

* Eltiltották a harctéren levő katonák látogatását. A temesvári cs. és kir. katonai parancsnokság arról értesít, hogy a hadbavonult katonák családtagjai látogatásaikkal oktalan rémhíreket terjesztenek a harctéren levő katonák között és némelyek hiábavaló utazásaikra az állami segélypénzeket fordítják, ugyanazért kényszerítve lett ezen látogatásokat betiltani. A fenti körülményre azzal figyelmeztetem Nagyváradi város közönségét, hogy városunkból a harctérre vagy állomáshelyeikre elvonult katonák látogatásait szüntesse be annyival inkább, mert mindazoktól, akik államsegélyüket ilyen céltalan utazásokra fordítják, az állami segély el fog vonatni. Jelen intézkedés a sebesültek látogatását nem érinti. Nagyváradi, 1914 december 1. Rimler Károly, polgármester.

* Áthelyezés. A m. kir. igazságügy-miniszter dr. Petersberger Pál nagyváradi és Podhraczký Ferenc nagyváradi városi kir. járásbírói jegyzőket kölcsönösen áthelyezte.

* Adományok a Jobbkéznek. A „Jobbkéz” a következő adományokat kapta: A Biharmegyei Takarékpénztár tisztviselő december hóra eső fizetésök 2 százalékának egyrészt 21 korona 90 fillér, Molnár Imréné 50 korona, az Osztrák Magyar Bank alkalmazottai 1914. decemberi részlet 120 korona. Mindezen adományokat hálással köszöni. Jobbkéz.

* A Félix-fürdő új vonatja. A mi gyönyörű Félix-fürdők készül a téli kúrára. Most is szaporán látogatják gyógyító hőforrásait az élet olyan eleven és mozgalmas odakinn, mint a szezon közepén. A legközelebbi időre nevezetes, magas vendégeket is vár Komzsik Alajos, a Félix-fürdő fardhatatlan népszerű gazdája. A harctérről fényesrangú tisztjek jönnek a Félixbe néhány napi pihenőre üdülni s fogadásukra nagyszabású előkészületek történnek. A Félix-fürdőből egyébként mátol kezdve rendes új vonat közlekedik, mely este 8 óra 9 perckor indul Nagyváradra s így a vendégek az egész napot a kellemes, minden kényelmet nyújtó gyógyhelyen tölthetik.

x **Családi rum** vaniliával vagy ananással literje K 2.60, továbbá kitűnő Theák kaphatók, Farkas István Apolló drogeriájában Rákóczi-ut 7/B.

x **Kiadó lakások.** Ósi-tér 14. szám alatt két üzlethelyiség azonnal kiadó. — Kossuth-utca 2. szám alatt két üzlethelyiség azonnal kiadó. Értekezhetni a Polgári takaréknál.

x **Kiadó lakás** 3—4 szobás utcai lakás, fürdőszobával. Értekezhetni Nagy Sándor-utca 4.

* **Ingtalan eladás.** Nagyteleky-utca 31. szám alatti ingatlanunk (lakóház nagy telekkel) jutányos áron azonnal eladó. Részletes feltételek megtudhatók Kossuth-utca 3. szám alatti irodánkban. Hungária cipőgyár r.t.

* **Több egyszobás lakás kiadó.** Értekezhetni a Polgári takarékpénztárnál.

x **Köhögés, hurut, rekedtség** ellen használjon hurut szeletkét Ára: 60 fillér. Kapható Farkas István Apolló drogeriájában Rákóczi-ut 7/B.

x **Kiadó lakások.** Szacsavay-utca 11. számú házban egy 4 szobás utcai modern lakás a hozzátartozó mellékhelyiségekkel AZONNAL kiadó. — Ugyanott egy 4 szobás utcai modern lakás a hozzátartozó mellékhelyiségekkel f. évi NOVEMBER 1-ére kiadó. Értekezhetni a Gazdasági és Iparbank rt.-nél.

x **Egy nagy raktárhelyiség** a Szacsavay-utca 11. számú házban AZONNAL kiadó. Értekezhetni a Gazdasági és Iparbank rt.-nél.

x **Kiadó** hosszabb, vagy rövidebb időre modern berendezésű utcai és udvari butorozott szobák fürdőszoba használatával havi 30 koronától kezdve. Nagy Sándor-utca 4.

* **Az Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi Bank és Központi Takarékpénztár r. t.** (Bémer-tér 4. szám) a közönség tájékoztatása céljából közli, hogy elfogad új betéteket, a melyek nem esnek a moratorium intézkedése alá, takarékbetétkönyvecskére és folyószámlán a legkedvezőbb kamatozási és visszafizetési módokat mellett. Pénztári órák d. e. 9-től 12-ig.

x **Három liter** családi rumot készíthet bárki pár perc alatt teához, a Farkas-féle *Rumkivonattal*. Ára utasítással 50 fill. Kapható kizárólag Farkas István Apolló drogeriájában Rákóczi-ut 7-B. Telefon 13-02.

* **Aszódi Mihály** Nagyváradi, Kossuth-u., Sas-palota. Telefon 635. Nagymennyiségű árak érkeztek, egy katonaságnak, mint a fogyasztó közönségnek, nagybaní árat számított. E héten eladásra kerülnek: nagymennyiségű huskonzervek, szalámi, szardínia, coenac, likörök, teák, rumok, kávék, mazsola, mandula, törött dió, csokoládé, kakaó és finom élvezhető cukorkák. Összes készítményei Kugler Gerbeaud cs. és kir. udvari cukrásznak budapesti árakkal. Kossuth-utcai kávépörköldém kora reggeltől, késő estig a közönségnek rendelkezésére áll, valamint elkülönített helyiségembe már a napokban friss halkonzervek bontva egyes darabonként kapható lesz. Rákóczi-uti Csokoládékirály és kávéüzletemet az arra lakók figyelmébe ajánlom.

**A legszebb
kézimunkák
Tátray cégénei**

Rákóczi-ut 4.   Telefon 783.

x **Kiadó lakások.** Kossuth-utca 6. sz. alatt kétszobás lakás azonnal kiadó. — Kossuth-utca 2. sz. házban két kétszobás lakás nov. 1-re kiadó. Értekezhetni a Polgári takarékpénztárnál.

SZÍNHÁZ

Heti műsor.

Szerda: Sybill.
Csütörtök: Gépiró kisasszony. (Ujdonság.)
Péntek: Aranyember.
Szombaton: Művészestély. (Kabaré előadás.)
Vasárnap délután: Gülbaba.
Vasárnap este: Ezüst pille. (Premier.)

A színház kabaréja.

A Szigligeti-színház társulatának az az állandó vágyja, hogy minél változatosabb műsorral fokozza a közönség színházlátogató kedvét e hét szombatján, rendkívüli kedves vállalkozásban nyilvánul meg.

A szintársulat nagyszabású kabaré estélyt rendez. Ebben a pillanatban az a szó, hogy szintársulat nem pusztán a megszokott gyűjtőfogalmat jelenti, hanem jelzi már eleve is a bőséget annak a műsornak, amelyben gyönyörködni szombaton alkalmas lesz a közönség.

Mert ebben a kabarében résztvesznek a szintársulat összes elsőrendű tagjai, mind a két ensemble, amely biztosítékot nyújt arra, hogy a műsor ötletes, mulattató és változatos lesz.

Műsorra kerülnek bájos, szeriöz énekszámok, pajzán vidám kuplék, értékes drámai jelenetek és vig magaszámok, táncok és szavaltatok, szóval mindaz, ami vonzó és mulattató.

A szintársulat tagjai, akik erre a néhány órára a kabaré lengőbb muzsájának fognak áldozni, gondoskodni fognak a műsor egybeállításánál arról is, hogy megtartsák a színpad tekintélyének érintetlenségét és a kabaré keretében is a legdisztingváltabb számokat állítják egyke.

A gépirókisasszony. Szibill, aki mint a Szigligeti-színház üdvöskéje vonult be az idei, küzdelmes színházi évadba, még ma este marad műsoron, aztán egy másik kitűnő hölgynek engedi át a teret: a Gépirókisasszonynak, aki a maga részéről mint vigjáték, majdnem oly kedvező auspiciumok mellett tartja bevonulását a színpadon, mint a Szibill. A gépirókisasszony a budapesti színpadon jelentékeny sikert aratott és megvannak hozzá a kvalitásai, hogy a nagyváradi színház műsorában is hosszabb időre meleg otthont találjon.

IRODÁLOM

Lourdes, képes havi folyóirat legújabb kettős (nov. dec.) száma igen bő tartalommal jelent meg. Az eucharisztikus kongresszus részletes leírása, egész oldalas képekkel. — Fogadalom. — Ima a háboru idején. — Imakönyvek háborus időkre. — Lourdes a sebesültekért. — Fogós kérdés, ügyes vá-

Nagyvárad Vasöntöde és Gépgyár Részvénytársaság

Nagyvárad, Össi-tér.   Gazdasági gép-, eke- és keskenyvágyú vasutak gyára; vasszerkezetek, közlő-művek, gépjavitó-műhely, műszaki-iroda.   Telefon 340. sz.

lass. — Irodalom. — Fohász a lourdesi Szent Szűzhöz. (Költemény.) — Pius pápa csodás gyógyítása. — Szűz Mária szerepe Isten terveiben. — A meghurcolt magyar zarándoklat. — Lourdes a háboru idején. — Kath. naptáraink. — Cserepéldányok. — Beküldött művek. — Szerkesztői üzenetek.

Látszik, hogy nem kimél se időt, se fáradságot, se anyagi áldozatokat. Valóban sokat nyújt. A sebesültek számára szétküldöztetett az egész országba ingyen, majdnem 1000 korona értékű Lourdes folyóiratot és Imafohászokat. Ezután is küld bárhova és bárkinék ingyen. Ajánlatunk csak az, hogy: kérjünk mutatványszámot Szerkesztő kiadója; Tóth János plébános Fertőmegyében, Sopronmegye. Minden kérdéskódásra készséggel válaszol.

A „Csataképek“ című havonként háromszor megjelenő folyóirat a könyvkiadás valóságos szenzációja. A folyóirat rendkívül érdekes formában foglalkozik a háboru összes eseményeivel úgy, hogy aránytalanul csekély ellenérték mellett a szorgalmas olvasó egy értékes gyűjteményhez jut, mely a világháboru örök emlékéül szolgál.

A csataképek minden számához egy egy háborut viselő állam nagy térképét mellékelik. — Az I-ső számhoz Európa térképe, a II-ik számhoz Szerbia térképe volt csatolva; a most megjelent negyedik szám mellékelte Oroszország háborus térképe. A csataképek egyes számának ára 24 fill. Előfizetési ára egy negyed évről 1.80 kor., félévről 3.50 kor. A most belépő előfizetők az eddig megjelent számokat díjtalanul kapják. Szerkesztőség és kiadóhivatal Buda-pest, V. Szemere-u. 19. sz.

Népnevelési Köziöny legutóbbi decemberi száma a következő tartalommal jelent meg: Egyesületünk a harc vonalban. — Gyűlnek a koronák. — Hivatalos. — Öt kicsi lán dzsa. — A tanító kálváriája. — A történet tanítása, nagyváradi tanító ötlete. — Tárea. — Krónika. — Szerkesztői üzenetek. Szerkeszti Bodnár János. Kiadja a Biharvármegyei Népnevelési Egyesület. Előfizetési ára egy évről 4 kor. a B. N. E. tagjai a tagsági díj fejében kapják. Előfizetési díjakat Számborovszky Rezsőhöz, a B. N. E. pénztárosához kell küldeni.

A Cél, társadalmi, közgazdasági, szép-irodalmi és sport folyóirat legutóbbi száma a következő érdekes és változatos tartalommal jelent meg: Szemere György: a Háboru és irodalom. Dr. Nyáry Albert báró: a XIX. század uralkodóinak tragédiái. Mórész Zsigmond: Muki (Elbeszélés). Gagua Dániel: Évfordulón. Mórész Pál: A Szerémség magyarjai. Közgazdaság: A háboru és a külkereskedelem. — Szemle: A szabadkőműves világszövetség és a világháboru. A genfi „Magyar Hang“ moszkovita világításban. Háborus jegyzetek. Az ukrainaik tiltakozása. Eddigi sikereink okairól. Széljegyzetek a román kérdésben. Ukraina szemle. Érzelmi felfogások változása a csehoknél. Bolgár szemle. Irodalom Művészet: Mister László. Debrecenyi Miklós. A Cél előfizetési ára 1 évről 12 korona. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, Ullői-ut 14. II.—4.

Legujabb táviratok.

Jelentés az északi hadszíntérről.

Budapest, dec. 1. A főhadiszállásról jelentik:

A nyugat-galiciai és orosz-lengyelországi arcvonalunkon általában tegnap is nyugalom volt.

Erzemysl előtt az ellenséget, amely megkísérelte, hogy a vártól északra

előretolt állásainkat meghözelítse, a várórség ellentámadással visszaverte.

A Kárpátokban a harcok még folynak. Höfer, vezérőrnagy.

Ismét elsüllyedt egy angol hadihajó.

Róma, dec. 1. A Lamanche csatornában az „Admiral Gautcaum“ nevű angol hadihajó elsüllyedt. Altitól egy német tengeralattjáró furta meg.

Öngyilkos miniszteri tanácsos.

Budapest, december 1. Szűcs Lajos kereskedelmi miniszteri tanácsos halántékon lőtte magát. Állapota reménytelen. Öngyilkosságának oka idegbaj.

Kína az Unió védelmét kéri.

Genf, december 1. A kínai kormány védelmet kért az Uniótól, a kínai területeknek a japánok általi állandó megszállása ellen.

Ferdinánd király tüntetése Oroszország ellen.

Bécs, dec. 1. Szófiában nagy fel-tüntetést keltett, hogy Ferdinánd király az orosz követség templomának felszentelésén a — hivatalos meghívás dacára — nem vett részt.

Kivertük az utolsó orosz Magyarországról.

Sátoraljaúj hely, december 1. Zemplénben az oroszok üldözése tart. A főispán kijelentette, hogy a vármegye egy-két nap alatt teljesen megtisztul az ellenségtől.

Homonna, december 1. Szinna és és Takesány községek hatóságai felhívják a lakosságot, hogy térjenek vissza lakhelyükre.

Oroszországban legnépszerűbb hadvezér — Hindenburg.

Berlin, dec. 1. Hindenburg az oroszlapok szerint Oroszországban a legnépszerűbb ember. A világ legnagyobb emberének tartják. A vezetése alatt álló hadsereg bizonyosra veszi a győzelmet azért győzedelmeskednek a jelentékeny tulajdorszólott.

Vilmos császár a keleti hadtérén.

Berlin, december 1. Vilmos császár tegnap Gumbinen és Dorkechuen melletti német csapatokat meglátogatta.

Az angol király a főhadiszálláson.

London, december 1. Az angol király tegnap Franciaországba utazott az angol expediciós sereg főhadiszállására.

A szerkesztésért ideiglenesen felelős:

Dr. PAPP KÁROLY.

Katonai ruhákat

az összes fegyveszemek részére, a mai árakon alul előírás szerint és gyorsan készít Darabont Gy. és Tsa elsőrendű polgári és katonai ruházati intézete. A legnépszerűbb szövet különlegességek, öltöny és téli kabátokra felöltésre állandóan raktáron. Nagyvárad, Szilágyi-Dezsa-u. 6. Sonnenfeld palota. Telefon 980. szám.

Van szerencsém Nagyvárad és vidéke nagyérdemű közönségének szives tudomására hozni, hogy

Nagyváradon, Rákóczi-ut 19. sz. alatt a mai kor igényeinek megfelelő

műköszörüldét nyitottam.

Művállalok mindennemű borotvák, kések, ollók, hajvágógépek, hus-örölógépek, ló- és juhnyírógépek javítását és köszörülését. Raktáron tartok mindennemű bel- és külföldi illatszereket, fej- és arcápoló piperezereket, mindennemű acél-árakat, ugymint borotvát, ollót, hajnyírógépet, yukszemvágó, papír-, zseb- és tollkést, valamint az összes fodrászati cikkeket. A nagyérdemű közönség szives pártfogását kérve, vagyok kiváló tisztelettel

Koller Ágoston mű-
köszörüs

Ad. 14850—1914. sz.

Adófizetés iránti hirdetmény.

A városi adóhivatal ezennel felszólítja mindazokat az adózókat, akik az 1909 évi XI. t.-cz. 26 §-a értelmében esedékes adótartozásukat e hó 15-ig be nem fizették, hogy azt járulékaival együtt a jelen hirdetmény közhírré tételétől számított 8 napon belül a városi adóhivatalnál annál is inkább fizessék be, mert ellenkező esetben ellenük a zálogolási eljárás azonnal meg fog indítatni.

Nagyvárad, 1914. november 20.

Városi adóhivatal.

Első nagyváradi cementipar.

Készíték granitó, terazzo, műkő és minden e szakmába vágó munkálatokat, házi csatornázásokat a városi mérnöki hivatal előírása szerint, személyes felügyeletem mellett. Kivonatára angol closet berendezéseket a legelőnyösebb fizetési feltételek mellett a leglelkismeretesebb és legmesszebb menő jótállás mellett készíték. A nagyérdemű közönség becses pártfogását kerim tisztelettel

NUTTA JAKAB

cement és betonművek vállalata.
Szaniszló-utca 67. szám. (Saját ház.)

Nagyvárad város tanácsa katonai ügyosztálya.
28920—1914. szám.

Hirdetmény.

A m. kir. honvédelmi miniszter ur 16600—1914. elm. számú körrendelet folytán ezennel közzhírom teszem, hogy a Nagyváradon tartózkodó nagyváradai és idegen illetőségű 1878. évtől 1890. évig bezárólag terjedő időben született azon népfelkelésre kötelezettek bemutatató szemléje, a kik az 1913. év végéig a sorozó vagy vegyes felülvizsgáló bizottság által fegyverképteleneknek osztályoztattak, illetőleg katonai vagy honvéd felülvizsgáló bizottság által hozott határozat alapján a hadsereg, haditengerészet, honvédség vagy csendőrség kötelékéből az 1913. év végéig elbocsáttattak vagy állításkötelezett-ségüknek eddig még eleget nem tettek.

1914. évi december hó 12-ik napjától december hó 22-ik napjáig terjedő időben fog megtartatni a volt csendőr ismétlő iskolában (Lázár Vilmos-utca 3. sz. a.) és pedig a következő sorrendben:

1914. évi december hó 12-ik napján, szombaton a nagyváradai illetőségű és 1890. és 1889. évfolyambeliek (24 és 25 évesek);

1914. évi december hó 14-ik napján hétfőn a nagyváradai illetőségű 1888., 1887., 1886., 1885. és 1884. évfolyambeliek (26, 27, 28, 29 és 30 évesek);

1914. évi december hó 15-ik napján kedden a nagyváradai illetőségű (1883., 1882., 1881., 1880., 1879 és 1878. évfolyambeliek (31, 32, 33, 34, 35 és 36 évesek);

1914. évi december hó 16-ik napján szerdán az október 1—18 napjain tartott népfelkelő bemutatató szemlééről bármely okból elmaradt nagyváradai és idegen illetőségű 1894. 1893. és 1892. évi születésű (20., 21., 22. évesek) népfelkelésre kötelezettek;

1914. évi december hó 17-ik napján csütörtökön a nagyváradon tartózkodó idegen illetőségű 1890., 1889. és 1888. évfolyambeliek (24., 25., 26. évesek).

1914. évi december hó 18-ik napján, pénteken az idegen illetőségű 1887. és 1886. évfolyambeliek (27. és 28. évesek);

1914. évi december 19-ik napján, szombaton az 1885. és 1884. évfolyambeliek (29. és 30. évesek);

1914. évi december hó 21-ik napján, hétfőn az 1883., 1882. és 1881. évfolyambeliek (31, 32, 33 évesek.)

1914. december 22-ik napján, kedden az 1880., 1879. és 1878. évfolyambeliek (34, 35, 36 évesek.)

Ennek folytán felhívom a népfelkelésre kötelezetteket, hogy a meghatározott napokon mindenkor reggel 8 órakor a fent jelzett helyen tisztán, lehetőleg megfürödve, tiszta és rendes öltözetben a legszigorubb büntetés terhe alatt pontosan jelenjenek meg.

Azok a népfelkelésre kötelezettek a kik valamely bevett vagy törvényesen elismert vallásfelkezeset papjelöltjei és a véderő törvény 29. §-a szerinti kedvezményt igényelhetnek ebbeli igényüket a népfelkelési bemutatató szemle bizottság előtt érvényesíthetik. Azok, a kik az egyévi önkéntesi kedvezményre igényrel bírnának tekintet nélkül arra, hogy mikor szerezték meg középiskolai képzettségüket kérhetik, hogy a háboru tartama alatt az egyévi önkéntesi karpaszományt viselhessek.

Az orvosi, állatorvosi vagy gyógyszerészeti tanulmányokat, illetőleg állatorvosi vagy gyógyszerészeti gyakorlatot folytató népfelkelésre kötelezettek alkalmasságuk esetén egészségügyi szolgálatra vagy segédszolgálatra való beosztás végett tanulmányait, illetőleg foglalkozásukat igazolni tartoznak.

Nagyvárad, 1914. december 1.

Eleméry Ferenc,
katonai ügyosztály tanácsnok.

Nagyvárad város
VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Értesítjük a t. közönséget, hogy a
Wolfram lámpák

ára olcsóbb lett, **Wolfram** és egyéb izzó-lámpák nagy raktára **legolcsóbb áron a közönség rendelkezésére áll.** Telefon rendezés nélkül házhoz szállítjuk.

Egész éjjel ügyeletes szolgálattal.

Külső díjazások ingyen.

Telefon szám 514.

Elvállaljuk villamos világi-tási és erőátviteli berendezések felszerelését.

Csillárok,

vilámpák

Állandóan nagy választékban kap-hatók.

Villamos motorok

1/4 lóerőtől minden nagyságban.

Főszerező telefonja 55. sz.

Cement, cementcsövek, fe-déllemez, gipsz.

csatornázás

ismert jó minőségben.

Kondor Dezső

Nagyvárad, Nagypiacz-tér 1. sz.

Telefon 969. Telefon 969.

Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi Bank és Központi Takarékpénztár Részvénytársaság.
Nagyvárad, Bémer-tér 4.

A kibocsátandó 6%-ot kamatozó új hadikölcsön kötvényekre jegyzéseket az eredeti feltételek mellett elfogad, továbbá a 4%-os magyar korona járadék 1914. december 1-én esedékes szelvényeit már november 20-tól kezdve költségmentesen beváltja az

Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi Bank és Központi Takarékpénztár Részvénytársaság.

Félix-Gyógyfürdő

Téli és nyári gyógyhely Nagyvárad mellett.

Európa legnagyobb hővíz forrása, víz hőfoka 49° 17 millió liter víz napi mennyiség.

Gyógyjavallatok: kőszvény, rheuma minden formája, ischiás, iz-zadmányok, csontbetegségek és sérülések, női ivarszervek különböző megbetegedései ellen.

1909. évben 9200 beteg hagyta el gyógyuitan a páratlanul hatásos Félix-gyógyfürdő gyógyforrásait.

Curtaxe nincs, prospectust készséggel küld az igazgatóság. A megsebesült és megbetegedett katonák egészségének helyreállítása legtöbb esetben kívánatos a kénese meleg hevíz gyógyfürdő használatát. Hogy a sebesültek és más betegek a kénese meleg gyógyfürdőt könnyűszerrel és jutányosan megszerezhesék, a következő ajánlatot tesszük:

Tiszt urak részére szoba, fűtés, világítás, egy tükör- vagy kádfürdő pakolással, reggeli kávé vagy tea süteménnyel, déli étkezés három fogás, esti pedig két fogás, délben és este kenyér, naponta 7 koronába kerül.

A fürdőbe vezető folyosók állandóan fűtve vannak s meghűlés veszélye nélkül lehet a kurát eredménnyel használni.

Legénység részére szoba, három, esetleg négy személy részére, fűtés, világítás, naponta egy tükör-fürdő, reggel fél liter forralt tej, 20 deka kenyér, délben leves, főzelék, sült vagy főtt hús feltéttel, 20 deka kenyér, este főzelék sült hússal vagy fél liter forralt tej és 20 deka kenyér, naponként és személyenként 3 kor 50 fillér.

6 személyvonat érkezik naponta a Félix-fürdő állomására. Állandó posta és interurbán telefon a fürdőtelepen.

Félix-fürdő Igazgatósága.